

«ԱՀԱ՛ ԵՍ ԶԵԶԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ»։ ԴՈՒԿ. Բ. 10 :

፳፻፲፱ 257

ԲԱՐԻՔ ԸՆԵԼՈՒ ՆՊԵՏԱԿԱՆ ԵԶԱԾ
ԽՆԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Վրանի մը բարեկաշա անձինք օր մը տուածաշուշնի Քնկերութեան համար սատ հաւաքելու կ'ելլէն : Աս նպատաւը, շատ տուններու այցելութիւն ընկելէն ետք, լիերթպէս տան մը տանջէ դարձիվազուող զոռոր զարկելու կ'ըլլան, զորտէսին որ տանուաւրը իւր խոհակերը կը նշխարանէ թէ ինչու համար ճրագ վաճառող համար գործածելու ծծմբառներէն (սւրճ) գեւ չգործածուածներն անհոգուամբ մէկիկ նստաւ եր :

ԼՍՏՈՒԹՈՅ բարի՛ Նախախնամու
մբն ահա առիկ ուրիշ նոր տարեգրը
մ'ալ հասնեք : Երբ մտօք դառնա
ննջեալ տարւոյն վրայ տեղամ' մը նա
ը , անտարակոյս պիտի յիշենք շատ
այնքեք , շատ մեկեր մեկնեկի մօր

[illegible]

720-
 710-
 700-
 690-
 680-
 670-
 660-
 650-
 640-
 630-
 620-
 610-
 600-
 590-
 580-
 570-
 560-
 550-
 540-
 530-
 520-
 510-
 500-
 490-
 480-
 470-
 460-
 450-
 440-
 430-
 420-
 410-
 400-
 390-
 380-
 370-
 360-
 350-
 340-
 330-
 320-
 310-
 300-
 290-
 280-
 270-
 260-
 250-
 240-
 230-
 220-
 210-
 200-
 190-
 180-
 170-
 160-
 150-
 140-
 130-
 120-
 110-
 100-
 90-
 80-
 70-
 60-
 50-
 40-
 30-
 20-
 10-
 0-
 10-
 20-
 30-
 40-
 50-
 60-
 70-
 80-
 90-
 100-
 110-
 120-
 130-
 140-
 150-
 160-
 170-
 180-
 190-
 200-
 210-
 220-
 230-
 240-
 250-
 260-
 270-
 280-
 290-
 300-
 310-
 320-
 330-
 340-
 350-
 360-
 370-
 380-
 390-
 400-
 410-
 420-
 430-
 440-
 450-
 460-
 470-
 480-
 490-
 500-
 510-
 520-
 530-
 540-
 550-
 560-
 570-
 580-
 590-
 600-
 610-
 620-
 630-
 640-
 650-
 660-
 670-
 680-
 690-
 700-
 710-
 720-
 730-
 740-
 750-
 760-
 770-
 780-
 790-
 800-
 810-
 820-
 830-
 840-
 850-
 860-
 870-
 880-
 890-
 900-
 910-
 920-
 930-
 940-
 950-
 960-
 970-
 980-
 990-
 1000-
 1010-
 1020-
 1030-
 1040-
 1050-
 1060-
 1070-
 1080-
 1090-
 1100-
 1110-
 1120-
 1130-
 1140-
 1150-
 1160-
 1170-
 1180-
 1190-
 1200-
 1210-
 1220-
 1230-
 1240-
 1250-
 1260-
 1270-
 1280-
 1290-
 1300-
 1310-
 1320-
 1330-
 1340-
 1350-
 1360-
 1370-
 1380-
 1390-
 1400-
 1410-
 1420-
 1430-
 1440-
 1450-
 1460-
 1470-
 1480-
 1490-
 1500-
 1510-
 1520-
 1530-
 1540-
 1550-
 1560-
 1570-
 1580-
 1590-
 1600-
 1610-
 1620-
 1630-
 1640-
 1650-
 1660-
 1670-
 1680-
 1690-
 1700-
 1710-
 1720-
 1730-
 1740-
 1750-
 1760-
 1770-
 1780-
 1790-
 1800-
 1810-
 1820-
 1830-
 1840-
 1850-
 1860-
 1870-
 1880-
 1890-
 1900-
 1910-
 1920-
 1930-
 1940-
 1950-
 1960-
 1970-
 1980-
 1990-
 2000-
 2010-
 2020-
 2030-
 2040-
 2050-
 2060-
 2070-
 2080-
 2090-
 2100-
 2110-
 2120-
 2130-
 2140-
 2150-
 2160-
 2170-
 2180-
 2190-
 2200-
 2210-
 2220-
 2230-
 2240-
 2250-
 2260-
 2270-
 2280-
 2290-
 2300-
 2310-
 2320-
 2330-
 2340-
 2350-
 2360-
 2370-
 2380-
 2390-
 2400-
 2410-
 2420-
 2430-
 2440-
 2450-
 2460-
 2470-
 2480-
 2490-
 2500-
 2510-
 2520-
 2530-
 2540-
 2550-
 2560-
 2570-
 2580-
 2590-
 2600-
 2610-
 2620-
 2630-
 2640-
 2650-
 2660-
 2670-
 2680-
 2690-
 2700-
 2710-
 2720-
 2730-
 2740-
 2750-
 2760-
 2770-
 2780-
 2790-
 2800-
 2810-
 2820-
 2830-
 2840-
 2850-
 2860-
 2870-
 2880-
 2890-
 2900-
 2910-
 2920-
 2930-
 2940-
 2950-
 2960-
 2970-
 2980-
 2990-
 3000-
 3010-
 3020-
 3030-
 3040-
 3050-
 3060-
 3070-
 3080-
 3090-
 3100-
 3110-
 3120-
 3130-
 3140-
 3150-
 3160-
 3170

120- թէ այս առաջագրութիւնը չունենանս :
75- այս Ըանքերը չընեն , աննար է որ յա-
45- նագրմութիւն ընելու կարող ըլլան :
165- Թափ և այս տարի ալ անոնց համար
անկրկնացներէն աւելի լաւ պիտի չըլլայ :
17- Իսկիս անշուշտ ցաւալի պիտի ըլլայ :
10- Եղհատանն ո՞րչափ երջանիկ է անոնց
նաեքը որոնք տարուէ տարի աւելի
քառա , աւելի լաւ և աւելի օգտակար
ըլլան • որոնց ծափան “Շաղագող լոյսին”
ես է , որ կրթալով ըլլաւսնորոշի
նչէ և որ կատարեալ օր ըլլայ ” : Բւե-
61- րանքը կարգացողներուն ամէն մէկը հաս-
տատուն առաջագրութեամբ և Ըանիք
Լատուճոյ առաջնորդութեանն ու օգ-
ուծելու համար ստրիկ մտօք աղօթեալով
նոյն այնպէս պարիչ որ այս նոր տարե-
րէն համար նախորդ ապրիլներէն շատ ա-
ւելի երջանիկ և բարենշան , ուրիշներուն
համար աւելի օգտակար , Լատուճոյ ալ-
ման հաճելի տարի մը ըլլայ : Եյսպիսի
արեւադարիկ նոր տարի մը մեր բոլոր Բն-
կերցողաց սրտանց կը մաղթենք :

ՀԱՆԳՄՏԵԱՆ ՍՈՒՐԲ ՕՐԸ

Ոմանք կը պնդեն թէ շարժուան մէկ օ-
րը սուրբ պահելը շրեհան օրէնսդրու-
թիւն մը ըլլալով՝ Վրիստոնէայք այն-
պիսի օր մը պահելու պարտական չեն :
Ըս կարծիքն ունեցողները կ'ըսեն նաեւ թէ
Վրիստոս վերցուց այն խտառէիւնը կամ
ճշդութիւնը որով շրեհայք այժմ օրը կը-
պահէին : Բայց աս երկու ենթացրու-
թիւնն ալ սխալ է :

Հարավը Հրեական օրենսդրությունն
մը չէ, այլ բոլոր մարդկային ազգին արե-
ւած պատուէր մըն է, և ասիիկ անկէ
յայտնի է որ մեր Նախաձորն Աշտուղ ալ
տրուած էր, և Աստուած հրատարակեալ
պատուէրը Սնան լերան վրայ ուրիշ պատ-
ուիրանաց չեա, որոնք, ինչպէս յայտնի
է, որչափ Հրէից նշուշափ ուրիշ ազդաց
համար պարտաւորիչ օրէնքներն է: Հա-
րավին պատուէրը Տասնաբանեայեան ա-
ւա՞յ մը տրուած ըլլալը՝ նոյն Տասնաբանեա-
յին խօսքերէն ալ յայտնի է: Աստուած
կ'ըսէ. « * անպատան օրր միտքդ ինձ ա

նիկիա՝ սուրբ պահելու համար" • միաբա-
րեւ թառերէն կը հասկցուի թէ այն պատ-
ուէրն արդէն արուած և ծանօթ էր :
Վարխաոս ալ երբ Հրէից Շաբաթ օրուան
խարուժիւններուն դէմ կը խօսէր , նը-
պատալը նոյն օրուան նկատմամբ Հրէից
աւելորդապաշտական դադափարներն ուղ-
ղել էր , ոչ թէ նոյն իսկ պատուէրը
վերջնէ : Ինք ըսած է թէ "օրէնքը աւել-
լու չիկայ" • և քրիստոնէական անտեսու-
թիւան մէջ աս պատուէրին նկատմամբ սա
փոփոխութիւնը միայն եղաւ որ Հանդիս-
եան օրը շարժուն վերջին օրէն առաջին
օրուանը փոխուեցաւ 'ի յիշատակ Վրիս-
տոսի յարութեանը : Եւեաբարանին ան-
ստութեանը ներքեւ մեր արածօնութիւնները
ոչ թէ նուազած , այլ աւելցած են •
Հանդիսեան օրն ալ մեր արածօնութիւն-
ներէն մէկն է • բոլոր ծառայական գոր-
ծերէն կամ աշխատութիւններէն եօթն օր-
ուան մէջամբողջ օր մը հանգիւելը՝ ոչ միայն
պարտաւորութիւն այլև արածօնութիւն է ,
և պէտք է որ այնպէս համարենք : Հան-
դիսեան պատուէրը մեզի կ'արգիլէ նոյն
օրը դորձ ընելու • արդ աս զգուշութիւնը
կամ ճշգրտութիւնը վերջնէ՞ "Նրբօրգ-
բորտինքովը ուտես քու հացդ" անէճքն
աւելցնել է : Ուստի հարցնել թէ արդեօք
Վրխաոս Հանդիսեան օրը պահելու կամ
չգործելու զգուշութիւնը վերցունց՝ հար-
ցնէն է թէ արդեօք փրկիչը յիշխան սկզբն-
աւանան անէճքն աւելցունց կամ ստատի-
ցունց • և ո՞վ կրնայ հաւատալ թէ Տէրն
մեր այսպէս րրած բլլայ :

Այն օրուան մէջ պէտք է որ յիշենք Աստուծոյ Հրաշալի գործերը, և արարչագործութեան մէջ յայտնուած աստուծական յատկութիւնները սորվինք և հռչակենք: Բայց արարչագործութեան աւելի փառաւոր գործ մ'ալ կայ որուն յիշատակն է մեր Տէրունական օրը կամ Կիրակին, և բոլոր այն օրուան մէջ աւերկա յիշելու պարտական ենք: Ասիկանք փրկութեան գործը յիշելու ենք զոր Յիսուս Քրիստոս կատարեց Խաչին վրայ մեռնելով, Հայրն Աստուած ալ ան գործը ընդունիր վիպից, երբ իւր Աստուծորդին մոռնինք յարութիւն առաւ. ուստի առնն անդամ՝ նոյն օրը զալուն՝ պարտական ենք միտք բերելու անոր յարութիւնը, համբարձումը, Հօգւոյն Արքայ զալուստը, մեր կոչումը, սրբացումը, և փառաւոր յարութիւնը, որուն Քրիստոսի յարութիւնը փաստ և նսխկին զբաւ է: «Եյն սուրբ օրը յիշելու ենք անոր մահը, Գեթսեմանի պարտեղը ուր անկա աբիւն քրակնք թափեց միտք բերելու ենք նաև Քաջաճայապետին սրահը, Պղղատոփն պալատը, «Խաչը հանէ, խաչը հանէ ատիկա» պոռագող բազմութիւնը: Յիշելու ենք նաև աշակերաններուն հետ ըրած վերջին Անթրիքը, և Հաղորդութեան Խորհուրդը զոր հաստատեց ըսելով, «Ասիկա ըրեք զիս յիշելու համար»: Ահ, ի՞նչ սրտաշարժ յիշատակենք, ի՞նչ անձնիք տպաւորութիւններ կապակցեալ են սա Հանդուսան Ուրախ Որուան հետ:

ԱՄԵՐԻԳԱՆ ՊՈՐՏ ԿՈՉՈՒՆԺ ՄԻՍԻՈՆԱՐԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՔՐԻՏՈՒԳԱՐԻՆ

«Ա. Աւետարանական Եկեղեցիս Հայոց
որ 'ի Տաճկաստան :

Whirlly lighthouse,

Ընդունեցէք մեր քրիստոնէական ողջոյնը յանուն Լեւտարանական Եկեղեցեաց Միացեալ Նահանգաց Ըմբրիկայի, մանաւանդ այն Եկեղեցեաց՝ որոնք ձեր մէջ մեր Տէրոջը Յիսուս Քրիստոսի Լեւտարանին մաքուր հաւատքը վերստին կենդանացնելու համար Միախոնարներ հաճկաստան զընկած են: Որովհետեւ մենք Լստուծոյ մեզի բրած առաա շնորհօքը կը վայելենք Լեւտարանը և անկէ յառաջ եկող շատ ժամանակաւոր և հոգեւոր օրէնութիւններ, մեզի պարտք միանգամայն արտօնութիւն կը համարինք ուրիշ ազգեր ալ նոյն օրհնութեանց մասնակից ընել: Լեւտարանն այն հոգեւոր խմորն է զոր Լստուած այս մեղաւորաց աշխարհս որոնէ կենդանացնելու և նորոգելու յարմարեցուցած է: Ընկիւն իբրև խմոր զենք ընդունող ժողովոգոց սրտերուն և միաքերուն մէջ գործելով՝ իւրաքանչիւր հաւատացելոյ միջոցաւ իւր ազգեցնութիւնն ուրիշներուն վրայ կը տարածէ: Օտար ազգաց մէջ Միախոնար զրկելուն նպատակն ուրիշ բան չէ բայց անոնց մէջ ալ նոյն խմորը զենիկ սա աւնկալութեամբ՝ որ անիկա բարոյական և ընկերական զարգացման պատճառ ըլլալ բոլոր զայն ընդունողներուն:

Մի՞տ ուրախութիւն և քաջալերութիւն զգացած ենք լսելով ձեր հաւատքն ու հաւատարմութիւնն առ Վրիստոնէական թիւան և հալածանաց ժամանակ , ինչպէս որ հիմա ալ լսելով այն ջանքերը որ կ'ընէք , իբրեւ անկախ Վրիստոնէական ժողովուրդ : Ձեր կրօնական պիտոյքն անձամբ հոգալու : Ձեր երկրին մէջ Աւետարանը տարածելու գործը ձեր պարտաւորութիւնն ու բարձր արտօնութիւնն է , և անոր յաջողութիւնը ձեռնէ կախեալ է : Մի սինարաց գործը քիչ ժամանակի համար է , այսինքն՝ մինչև որ իրենք զերենք հոգացող անկախ Աշխղեցիներ տեղ տեղ եւրեան ելլեն , և իբրեւ կրօնական ազգեցութեան կեդրոններ կարող ըլլան Աստուծոյ շնորհօքն ու օրհնութեամբն 'ի կատարումն հասուցանել այն մեծ գործը : Ուստի կարեոր է որ դուք բուն Միսիոնարական գործը բնիկ Հովուաց և Աշխղեցեաց գործէն բոլորովին զատ բնակով , ըստ կարի արագ Վրիստոնէական գործին բոլոր հոգն ու ծանրութիւնը ձեր վերայ աւնէք , որպէս զի մենք կարելի եղածին չափ շուտ ձեռնէ հրաժարելով՝ Աւետարանը տակաւին խաւարի մէջ դաժնուող ուրիշ ազգաց ալ տանելու կարող ըլլանք :

Ո՛հնք բուն մեր երկրին Եկեղեցիներուն
Համար բազմաթիւ Քաղովքներու կարօտ
ենք, այնպէս որ չենք կրնար ուրիշ եր-
կիրներու Եկեղեցաց Համար ալ օժիւ-
ներ մատակարարել, մասն կենանք քանի

մը Միսիոնար զըկել այնպիսի ժողովրդոց մէջ ուր Լեւոնտարանին գործը նոր կը սկսի: (Ստոր ազգաց մէջ նոր հաստատուած Լեւոնտարաններուն Հովիւները պէտք է որ Լեւոնտարանն ընդունող բնիկ ժողովրդերին մէջէն ընտրուին, և հետեւապէս անոնց ապրուստին համար հարկաւոր եղած թողարկը, Գալոցաց և ուրիշ պիտոյից համար պահանջուած ծախքերը, պէտք է որ նոյն խի ժողովրդեան կողմէն վճարուին: Եթէ միայն Տաճկաստանի մէջ գտնուող բոլոր Գալոցները և Եկեղեցիները պահելու ձեռնարկենք, չենք կրնար մեր փափաքանացը համեմատ Լիբիիէ, Հնդկաստան և Չինաստան Լեւոնտարանը զըկել: Մեր ձեռքը զըկած Միսիոնարներուն ծախքերը վճարողներն՝ իրենց մէջ Գալոցներ և Եկեղեցիներ պահելու, և կրօնական թերթեր հրատարակել տալու համար ուրիշ ծախքեր ալ ունին ընելու. ստակ տուողներուն մեծ մասն ալ շատ քիչ գումար մը տալու կարող է: Երկու շաբաթ առաջ տասը թալեր (իբր երկու Տաճկի լիբա) ընդունեցանք ծեր կնոջ մը որ իր օրական աշխատութեամբ կ'ապրէր: Ես կ'իմն օտար ազգերու Միսիոնարներ զըկելու համար յիսուն տարիէ աւելի էր որ ստակ կուտար, և մեռած ատենը տալու ուրիշ բան մը չունենալով՝ անկողինը տուաւ որուն վրայ կը պառկէր: Ենկողինը ծախուեցաւ և յիշեալ գումարը մեզի տրուեցաւ: Քանի մը օր ետքը ուրիշ Վրիստոնեայ կ'իմ մը գալով՝ մեզի փոքրիկ ծրար մը յանձնեց, որուն մէջ կար մասնի մը, և ուրիշ անոր նման մանր մունր բաներ, որոնց բոլորը մէկէն հաղիւ հինգ դուրուշ արժեք: Ետքային հետ մէկտեղ նամակ մ'ալ կար որուն մէջ հետեւեալ լատիները գրուած էին. « Ես մանր զարգերն ինծի շատ պատուական էին, բայց Տէր Յիսուս կը պահանջէ, և պէտք է որ անոր տամ իմ կեանքս, սէրս և բոլոր ունեցածս»: Եսոր նման անթիւ օրինակներ ունինք: Մեր աղքատիկ Վրիստոնեաներն են որ ամենէն աւելի նուէր կուտան և աւելի ստեղծ կ'աշխատեն որպէս զի աշխարհք կենաց և փրկութեան ճամբուն տեղեկանայ:

Մեծ անձնութեամբ մեր Միսիոնարներն իրենց հայրենիքն ու բարեկամները թող տալով՝ օտարներու մէջ բնակելու կ'երթան, մեք ալ շատ դժուարութեամբ աս անձնութեանը յանձն առնողներ կը գտնենք: Ոչ թէ ստակ չահելու կամ զուարճալի տեղեր տեսնելու համար, այլ ի սէր Վրիստոսի կ'երթան ուրիշ ազգերն ալ աս երկրին մէջ մեր վայելած հոգեւոր օրհնութիւններուն մասնակից ընելու: Կը փափաքենք որ զանոնք իրենց յանձն առած գործին համար սիրէք: Թիւ մեր և թէ անոնց մի միայն նըպատակն է Վրիստոսի գործը ձեր մէջ յառաջացնել: Միսիոնարաց ձեզ թանակներն ալ որ աւելի ջանք ընէք և աւելի ստակ տաք Լեւոնտարանի գործին համար՝ աշխարհային նպատակաւ չէ, այլ որպէս զի կարելի եղածին չափ շուտով դուք զձեզ հոգալու կարող ըլլաք: Երծունէն ձագը երբեմն իր բոյնէն դուրս մշուելու է, ապա թէ ոչ չի կրնար բարձրաթիւիզ ըլլալ սորով: Եւ մէջ ազգի քաղաքակրթութիւնն ու ընկերական մշակութիւնը պէտք է որ իր մէջէն ըլլայ: Մերմեր միայն դուրսէն են. զանոնք բուսցնելու և աճեցնելու գործութիւնը բուն երկրէն է: Եսպէս ալ ձեր Գալոցները, Եկեղեցիները, և ուրիշ ընկերական հաստատութիւնները պէտք է որ բուն ձեռք և ձեռք ըլլան: Թիւ մենք և թէ ուրիշները ձեզի ֆեսա ըրած կ'ըլլանք, եթէ ձեզի այնպէս և այնչափ օգնենք որ ձեր կրօնական կեանքըն ու գործունէութիւնը բթնայ կամ խափանուի: Ինչ չափով որ ձեր ժողովուրդը գիտութեամբ և հարստութեամբ ծաղկի, նոյն չափով ալ իր Գալոցները և

ուրիշ հաստատութիւնները պիտի ծաղկեցնէ, Զապաղ և կողմ շինուածներու տեղ աւելի փառաւորներ պիտի գան, Գալոցներու մէջ աւելի ընդարձակ և հիմնական կրթութիւն մը պիտի փնտռուի և ստացուի, Վրիստոնեական հրահանգութիւնն ալ ընդհանուր յառաջադիմութեան վիճակ մը պիտի առնէ: Եսպէս մեր ներքին մէջ մեր նախնացը բնական գծուած և անշուք տուններուն, և աստուածային պաշտաման համար անոնց շինած անպաճոյճ Եկեղեցիներուն տեղ՝ հեղհեղեղ, ժողովրդեան ընկերական յառաջադիմութեանը համեմատ, ուրիշ աւելի գեղեցիկներ ու աւելի շքեղներ եկան: Վրիստոնեութեան գործին յաջողութիւնը ոչ թէ մարդոցմէ և ստակէ կախում ունի, այլ Եստուծոյ օրհնութիւնէ: Եստուած միայն կրնայ աճում տալ, և միշտ պատրաստ է օրհնել այնպիսի ջանքեր և զոհողութիւններ, որոնք Վրիստոսի և անոր գործին սիրոյն համար կ'ըլլան, ինչպէս որ մենք մեր անցեալ պատմութեանէն զիտեմք, դուք ալ ձեր Եկեղեցիներէն ոմանց Եստուծոյ ընդունած շնորհներէն շատ անգամ փորձ տեսած էք և գիտէք:

Կը զգանք որ մեր Միսիոնարաց ձեռքով հաստատուած Եկեղեցիներուն իսկզբան չափազանց օգնելով անոնց արդարեւ ֆեսա ըրինք: Եստ հաճելի բան է ստակ տալ և օգնութիւն խնդրողներուն օգնել. այնպիսի օգնութիւններ շնորհելով, զանոնք զանալէն աւելի հաճոյալիս է. և Միսիոնարներուն կողմէն մեծ իմաստութիւն և հաստատմանութիւն կը պահանջուի որ աս մասին իրենց պարտաւորութիւնը կատարելու մէջ հաւատարիմ ըլլան՝ իբրեւ Վրիստոսի ստակին մատակարարներ այն ազգերուն համար որոնց մէջ կ'աշխատին:

Թիւ Ենգլիոյ և թէ աս երկրին մէջ գլխաւոր Միսիոնարական Բնկերութեանց փորձառութիւնը ցուցուցած է որ մեծ սխալութեամբ և Վրիստոսի գործին մեծ ֆեսա է չափազանց օգնութիւն ընելը. ասիկա ժողովուրդի մը աշխոյժն ու ազատութիւնը կը կործանէ, և կենդանի գործունէայ բարեպաշտութեան աճման արգելք կ'ըլլայ: Սանտուիչեան կղզիներուն մէջ մօտեւ հաստատուած Եկեղեցիները տկար և յետեւալ մնացին, մինչև որ իրենց Հովիւներն ու Գալոցներն անձամբ պահել, և ուրիշ կղզիներ բնիկ Միսիոնարներ զըկել սորվեցան: Ես կղզիներուն 40,000 ժողովրդեանը մէջ հիմա երեսուն անկախ Եկեղեցիներ կան, որոնք իրենց սեպհական Հովիւները հոգալէ զատ, գրեթէ 2,000 միոն հեռուն եղող ուրիշ կղզիներու մէջ ալ ինք բնիկ Միսիոնար անոնց ընտանեօքը մէկտեղ կը պահեն: Ես ժողովուրդը որ քանի մը տարի յառաջ աղքատ տգէտ վայրենի էր, Եստուածաշունչ գիրքերէն ալ զուրկ հիմա, բաց ի գիշերօթիկ Գալոցներ մը որ աղէկանց համար է, ուրիշ բոլոր Գալոցներուն և կրօնական Լազարիներուն ծախքն ինքնին կը հոգայ:

Ենգլիացի Միսիոնարներ Սատակաս գար կղզիէն աքսորուեցան 1836 ին, և իբր բոսն և հինգ տարի չկրցան հոն նստիլ: Եսպէս և հինգ տարի չկրցան հոն մընացող չորս հարիւրի չափ բնիկ Վրիստոնեայք, առանց ուսուցչի, Սուրբ Գիրքէն քանի մը օրինակ միայն ունենալով, սաստիկ հաւճանաց ալ նշաւակ եղած տակաւին դադանի տեղեր ժողովուրդով, իրենց հոգեւոր առաջնորդները կ'ընտրէին և թուով և շնորհք կ'աճէին: Իրենց անկեղծ և անձնութեան ջանքերն առանց զանց ընելու, Եստուծոյ օգնութեանը ապաւինած, կարող եղան իրենք զիրենք հոգալ: Վրիստոսի գործին պատմութիւնը ո՛չ ապաքէն ձեր մէջ ալ ասոր նման պայծառ օրինակներ կ'ընծայէ: Իբրեւ կանոն ո՛չ ապաքէն ճշմարիտ է որ Տէրջոյն համար աւելի անձնութեան գտնուող Եկեղեցիներն՝

ամենէն աւելի շնորհք և օրհնութիւն ընդունած են Երկիրքէն: Գործը Տէրջոյն է, ուստի և կ'օրհնէ զանոնք որ զԻնք կը սիրեն և Իրեն կը ծառայեն ճշմարտութեամբ:

Համոզուած ըլլալով որ Տաճկաստանի մէջ Լեւոնտարանը միայն աս կերպով կըրնայ շուտով յաղթանակել կը գովենք մեր Միսիոնար եղբայրներուն այն ջանքը որով ձեզ կը յորդորեն ձեր Գալոցներն ու Եկեղեցիները կարելի եղածին չափ շուտով անձամբ հոգալու: Գիտե՞ք որ ասոր համար ձեզի հարկ պիտի ըլլայ մեծ աշխատութիւն և անձնութեան յանձնարարութիւն յանձնառու են հոս շատ բարեբար արք և կանայք, և նոյն խի ձեր մէջ աշխատող Միսիոնարները. ճիշդ նոյն բաներուն յանձնառու եղաւ նաեւ Ես որ մեզի համար աղքատ եղաւ, և մեր տեղը չարչարութեամբ և մեռաւ: Բայց Տէր՝ Իր մեղք տուած սիրոյ, խաղաղութեան և յաւիտենական կենաց երանելի յուսոյն ըզգացմամբն առատօրէն կը վարձատրէ ինչ որ մենք յօժարեալամ Իրեն համար կ'ընենք:

Սիրելի եղբարք մեր ի Վրիստոս, կը փափաքենք որ դուք ամենքդ մեր Տէր Յիսուս Վրիստոսի ծառայութեանը միջամեն կերպ ուրախութիւն ունենաք: Մեծ յօժարութեամբ կը հրաւիրենք զձեզ երկրիս բոլոր ազգերուն Վրիստոս քարոզչութեան գործին մէջ մեզի հետ միաբանելու: Ձեր գործն առայժմ արդարեւ զխառնաբար ձեզի համար պիտի ըլլայ. բայց և այնպէս ոչ սակաւ խնդրութիւն կը զգանք լսելով որ Երեւելեան Տաճկաստանի Եկեղեցիները ոչ միայն իրենց համար կ'աշխատին, այլ և իրենցմէ հեռու գտնուող Վրիստոսացի երկրի Վարդապետները կը պատրաստուին: Կը յուսանք թէ այս ջանքերը ոչ միայն անոնց որոնց Կենաց Խօսքը կը զըկեն, այլ և բուն խի իրենց համար անշուշտ երկնածիւր առատ օրհնութեանց առիթ պիտի ըլլան:

Երանի թէ շուտով դար այն օրը որ մենք Տաճկաստանի մէջ Լեւոնտարանի գործը բոլորովին ձեր ձեռքը յանձնելով՝ մեր բոլոր ջանքերը խաւարի մէջ նստող ուրիշ ազգաց զարձակութեան կարող ըլլայինք:

Շնորհք, ուղորմութիւն ու խաղաղութիւն Եստուծոյ մեր Հօրմէն և Վրիստոս Յիսուս մեր Տէրջոյնէն ձեր ամենուր հետ ըլլայ:

Յիսուս Վրիստոսի Լեւոնտարանովը
Ձեր Եղբայրը
Եւրոպայի Վարդապետ
Եւրոպայի Պարոն Բնկերութեան
Միսիոնարաց Տուն
Ի Պոսթոն.
10 Դեկտ. 1867:

ՏՂԵՈՅ ՀԱՄԵՐ

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Յիսուսի խաչուած օրն իրիկուան դէմ Պիղատոսի գաղտնի ո՞ր էր:
Ինչու համար գնաց:
Ես մարդը Հրէից մէջ ի՞նչ պաշտօն ունէր:
Ի՞նչ բնաւորութեան տէր մէկն էր:
Պիղատոս անոր խնդրէն ընդունեցա՞ւ:
Յովսէփ Երեմիայի Յիսուսի մարմինը Խաչէն վար առնէին ետքը՝ զանի թաղելու համար ի՞նչպէս պատնեց:
Ո՞ր թաղեց:
Թաղման ներկայ դանուելով գերեզմանը տեսնող կանայք ո՞րոնք էին:
Հետեւեալ օրը Պիղատոսին ո՞րոնք գաջին:
Եսոնք ինչու համար գաջին:
Յիսուսի ի՞նչ նախատական անուն տուին:
Յիսուսի ո՞ր մարդարեւութիւնը յիշեցին Պիղատոսի:

Եսոր աշակերտներուն վրայ ի՞նչ իր ուսման կամ յայտնեցին:
Պիղատոսի ի՞նչ առաջադիմութիւն ունեւո՞ւրէն, որպէս զի աշակերտները գալով պատճառաւոր մարմինը չգողանան:
Պիղատոս անոնց ի՞նչ պատասխաւ տուաւ:
Վահանայապետներն ու Փարիսեցիներն որ պատասխանին վրայ ի՞նչ ըրին:
Հարցումները ի՞նչ պատասխան տուին:
Եսոր աշակերտներուն վրայ ի՞նչ իր ուսման կամ յայտնեցին:
Պիղատոսի ի՞նչ առաջադիմութիւն ունեւո՞ւրէն, որպէս զի աշակերտները գալով պատճառաւոր մարմինը չգողանան:
Պիղատոս անոնց ի՞նչ պատասխաւ տուաւ:
Վահանայապետներն ու Փարիսեցիներն որ պատասխանին վրայ ի՞նչ ըրին:
Հարցումները ի՞նչ պատասխան տուին:
Եսոր աշակերտներուն վրայ ի՞նչ իր ուսման կամ յայտնեցին:
Պիղատոսի ի՞նչ առաջադիմութիւն ունեւո՞ւրէն, որպէս զի աշակերտները գալով պատճառաւոր մարմինը չգողանան:
Պիղատոս անոնց ի՞նչ պատասխաւ տուաւ:
Վահանայապետներն ու Փարիսեցիներն որ պատասխանին վրայ ի՞նչ ըրին:
Հարցումները ի՞նչ պատասխան տուին:

ԵՅԼ ԵՅԼ ԿԵՐՊՈՎ ՆՊԵՍՏ ԵՅԼ

Հարուստ աղայ մը Միսիոնարական կերութեան մը գանձանակը մէկ զոյգ ձգելու ատենը, իր կարողութեանը յիշելով տուած գումարին չնչին բաւելը, ըլլալուն վրայ ծիծաղը կը շարժէր:
Աս նպատակն առանց Յիսուս Վրիստոսի գործին վրայ հոգ ունենալու տուած լալուն համար՝ կրնայ ըսուիլ թէ չունեցող թիթեղի (Բէնէէ) կտոր տուած եղաւ:

Ուրիշ աղայ մը յիշեալ գանձանակէն նոյնպէս զօրուշ մը ձգեց. բայց տալու ատենը, մեծ շնորհք մը պէս, մեծամասնութեամբ չորս զինքնէն: Ես տուեքն ալ ուզող և սրտէ յառաջ եկած չէր. աս պատճառով կրնայ ըսուիլ թէ աս աղուն տուած հաղիւ պղծի կտորի մը չափ արժէք տալտաւ:

Գարձեալ ուրիշ աղայ մը նոյն ձին համար զուրուշ մը տուաւ, ուրիշներուն նմանեալ համար. այնպէս մտքէն կ'ըսէր. « Ես չափ մարդ կուտայ, ես ալ տալու եմ»: Ես տուեք մը ցուրտ կամ անյօժար զարնու յառաջ գալուն համար՝ պէտք է մոռնաք թէ երկաթի կտորէ մը աւելի յարգ ընթացք:

Ուրիշ չորրորդ աղայ մը նախընթաց օրուն պէս գանձանակը զուրուշ մը տուաւ և ձգելու ատենն աչուրներէն արտաթափեալ մարմին մը մէջ սա խորհրդաւորութիւնը կ'ընէր. « Ես ալ, խեղճ լիպպոս պաշաներ. ո՞րչափ կը ցաւիմ ձեր մտքին վրայն զի այդպէս կոյր, տգէտ և թշնամալ էք»: Ես տուեքը սիրալիք սրտէ մը որ անխնայ և զաւուռ համար՝ արդարեւ արեւ տալտաւ պէս յարգի տուեք էր:

Վերջապէս ուրիշ աղայ մը գանձակին մօտենալով՝ իր ընկերներուն պէտքերուն մը ձգեց, և ձգելու ատենը խօսովորաւ և կոտորած սրտով մը մտքէն կ'ըսէր. « Բեզլ համար, ո՞վ Սիրելի Յիսուսի քեզի և քու սիրոյդ համար աս տակու տամ. և կը յուսամ թէ խեղճ պաշաները զորոնք Դու այնչափ պիտի սիրես՝ քու աշակերտներդ պիտի լան»: Ես տուեքը Վրիստոսի վրայ ուսման սիրոյ մը արգիւնքն ըլլալուն համար՝ տալտաւ լոյ պէս պատուական տուեք էր կուտալ:

Լեւոնտարներ կարգացող աղայ մէջ ոսկի տուեք տուողները ո՞րչափ են եօք:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳԵՄԵՐՆ ՈՒ ԵՆՈՒՅՑ ԸՐԵՆ ՆԵՄԱՆՆԵՐԸ

« Կտոր մը տախտակ, վեց դամ և մը գտիր ու ինծի բեր» ըսաւ Երեւոյն առաւու մը հայր մը իւր որդւոյն փայտին: Փիլիպպոս հօրը ուղեւորներու տաւ, և զարմանալով թէ արդեօք զանոնք ի՞նչ բանի պիտի գործածէ բերաւ ըսելով. « Ես, կը կարծեմ աս առաւու պիտի մեկնէք ասկէ և շաբաթը ատու պիտի չգառնաք»: « Ես որդեակ », ըսաւ հայրը, « և տախտակներն ու մուրճն ուղեցի, վասն զի քաջապաշտութեանս ատենը մայրդ պէտք պիտի ունենայ »:
Փիլիպպոս գէշ աղայ չէր, բայց երբ տունէն կը հեռանար, անոր բոլոր յուրիւնը պատահաւոր զամբիւր սկսէր իր եղբայրներն ու քոյրերը:

իր ուսմանը և դասերուն ամենեւին փոխ-
դասերուն, և շատ ստատիկութեամբ վար-
չուած լինելով՝ մօրը շարունակ ներգործութիւն կը
գործէր պատճառաւ: Եւրո չայրը երկայն բացա-
կայութենէ մը ետքը տուն կը գտնար, իր
աս ստատիկութեամբ որդեգրէր զէմ՝ այնչափ ամ-
բաստանութիւններ կ'ըլլային, որ խեղճ
մարդը գտնուող լինէր կը ձանձրանար: Եւ-
րոյ տառապանքն աս անգամ իր բացակայու-
թեան ատենը փոխակայութիւն բոլոր բարձուն-
քը նշանակել տալու կերպ մը խորհեցաւ:
ուստի և որդեգրէր ըսաւ. « Զիմ, փո-
խակայո՞ւ, գնա մայրդ ինձի կանչէ, որպէս
զի անոր իմացնեմ թէ տախտակը, գամերն
ու մօրճը ինչ բանի պիտի դորձածէ »:
Եւրո մայրը եկաւ, չայրը հանգարտ և
քաղցր կերպով մը տղուն ըսաւ. « փո-
խակայո՞ւ, իմ բացակայ կըստ ատեններս
թէ ուստի չառնա՞նք իմ տախտակը կը վարուիս »:
ուստի կ'ուզէր որ քու բոլոր վարմունքդ
աս անգամ այս տախտակին վրայ նշա-
նակուի աս մօրճով և աս վեց գամերով՝
որոնք շարժուն վեց օրերուն համար են »:
Եւ խօսքերը լսելով՝ փոխակայոս խոռ-
վեցաւ, և անձկութեամբ կըստատէր որ
չայրը խօսքը լսեցնէ: Չայրը խօսքը յա-
ռաջ տանելով ըսաւ. « Եթէ իմ որդե-
քը գտնուած ատենս բոլոր շարժումը քու
վարմունքդ գոհացուցիչ ըլլայ, մայրդ աս
տախտակին և գամերուն պէտք չունենա-
լով, Եւրոյ իրիկուն տուն եկած ատենս
հարկաւ զայն ինձի պիտի ներկայացնէ
այնպէս անարատ՝ ինչպէս որ հիմա է »:
Եւ այս օր օր քու վարմունքդ ստատիկ
ըլլայ, տախտակին վրայ գամ մը պիտի
դարձնուի, և այսպէս ամէն օր օր վար-
մունքդ շար ըլլայ, մէյմէ կ'գամ պիտի
դարձնուի. եթէ օր մը կ'ամ բանի մը օր
ընթացքդ բարի ըլլայ, նախընթաց օրերը
զարնուած գամերն նոյնչափ գամ տախ-
տակին վրայէն պիտի հանուի »:
Եւ ըսելէն ետքը չայրն ընտանեացը
որհրդէր Եւրոյ բարով ըսելով ձամբայ ելաւ: փո-
խակայոս հօրը պատուէրը լսելէն ետքը,
ձեր մտքին մէջ որոշեց այնպիսի վարք մը ու-
ն և թշնամաւ իր հօրը բացակայութեան ատենը,
թափ որ անիկա 'ի դարձին Եւրոյ իրիկուն
տախտակը բոլորովին անարատ տեսնէ:
Եւ այս աս առաջագործութիւնն ըրած ատենը՝
Եւրոյ ձեռքէն շուրջք և օգնութիւն խնդրե-
լու անփոքիկ եղաւ, իրիկուն առտու ըրած
սովորական աղօթքէն զատ աս նպատակաւ
մասնաւոր աղօթք մը ընել մտքէն անգամ
չանցուց: Վասնի մը ժամ հանգարտ կե-
նալու ջանալէն ետքը՝ ձանձրացաւ, և իր
բարի առաջագործութիւնն աւերեց: Եւրո ի-
րիկուն եղաւ, մայրը փոխակայոսին ըսաւ.
« փոխակայո՞ւ, շատ կը ցաւիմ որ այսօր-
ուան ստատիկ վարմունքդ համար ահա
տախտակին վրայ գամ մը դարձնելու կոտի-
պիմ »: փոխակայոս տախտակին մէկ երե-
սին վրայ գամին ձերմակ գլուխը, միւս
երեսին վրայ ալ անոր սուր ծայրը ցըց-
ուած տեսնելով ըսաւ. « Ո՛վ չարատե-
սիկ գամ »: Հեռեկան օրը, այսինքն՝
Եւրոյ վարքը, փոխակայոսին վարմունքը
նախընթաց օրերէն աւելի գոհացուցիչ
էր, ուստի և տախտակին վրայ ուրիշ
գամ մը դարձնուցաւ: Չորեքշաբթի օ-
րը փոխակայոս աւելի շարժար վարուեցաւ.
և զարձակ ուրիշ գամ մը դարձնուցաւ
տախտակին վրայ: Հինգշաբթի իրիկուն
մայրը փոխակայոսին. « Տեսայ որ այսօր
հանգարտ և բարի ըլլալու ջանք ըրիր,
ուստի և ալ ահա տախտակին վրայէն
գամ մը կը հանեմ » ըսելով՝ գամերուն
մէկը քաշեց հանեց: Ուրբաթ օր փոխակ-
այոսին վարմունքն աւելի գոհացուցիչ էր.
ուստի և մայրը տախտակին վրայէն ուրիշ
գամ մ'ալ հանեց, վերջապէս Եւրոյ ի-
րիկուն օրը հօրը գալէն ժամ մը առաջ վերջին
« շարժարտիկ գամը » տախտակին վրայէն
հանուցաւ:

Եւրո չայրը տուն եկաւ, փոխակայոս
ըստ սովորութեան գնաց հայրը համբու-
րելու, բայց ոչ զուարթ սրտիւ և հա-
մարձակ: Հօրը ողջ և առողջ գտնա-
լուն համար ուրախ ըլլալը կը յայտնէր,
բայց և այնպէս կ'երեւար որ սրտին մէջ
բանի մը համար վիշտ և անձկութիւն ու-
նէր:
Վիշ մը ետքը չայրը փոխակայոսին ը-
սաւ որ Տախտակը բերէ. ան ալ իսկոյն
գնաց բերաւ: Չայրը փոխակայոսին մը տախ-
տակին վրայ նայելէն ետքը՝ ըսաւ. « Եւրո
այդէ, որդեակ. ուրախ եմ որ տախտա-
կին վրայ գամ չկայ »: « Եւրո, չայր », պատ-
աստիտանց փոխակայոս լալով. « տախ-
տակին վրայ գամ չկայ, բայց գամի նը-
շաններ կան »:
« Եւրո », ըսաւ չայրը, « նշաններ կան:
Գամերը կրնան հանուիլ, բայց նշանները
կը մնան: Մեղքն ալ միշտ այսպէս է, սի-
րելիս. ամէն մեղքնաւոր խօսքով, ամէն
չար գործով հոգեւոր վրայ մէյմէ կ'ըն-
կամ արատ կը տպաւորուի որ ինչ և ի՞նչ
մարդկային հնարիւր չի կրնար ջնջուիլ և
սրբուիլ: Բայց եթէ մեղքերուդ վրայ
զըջալով խոնարհամիտ վատահոգեմամբ
քու փրկիչդ դառնաս, բոլոր մեղքերդ կը
ջնջուին, և երբ գործերուդ հաշիւն Եւ-
րոյ տալ ուրախութեամբ և ոչ տխու-
թեամբ »:
ՊԻՏԵՆԻ ԳԻՏԵՆԻՅԱ
ՈՎԿԵՆՆՈՍԻՆ ՅԱՏԵՐ
Վերջին և նորագոյն քննութիւնները
ցուցուցած են որ Ուկրաինոսին յատակը՝
փոխանակ լոկ ժայռ կամ կարծր կաւ ըլ-
լալու, ինչպէս մինչև ցարդ կը կարծուի,
ջուրերու եղբորը գտնուող քարերու վը-
րայ բուսող մամուլ նման կակուղ նիւ-
թով մը ծածկուած է: Եւ նիւթը հասա-
րակ կակուղ կաւի կը նմանի, բայց երբ
մանրացուցով քննուի, բազկացած կ'ե-
րեւի խեցեմոմիներու պատկաններէ, որոնք
այնչափ մանր են որ առանց մանրացուցի
չեն կրնար աչքը զանազանուիլ: Եւ պատ-
կաններուն մէջ բնական ամենափոքր կեն-
դանները հաւանականաբար Ուկրաինոսին
երեսը կ'ապրէին, վասն զի միշտի հոն
կրնային գտնուիլ լոյսն ու ջերմութիւնը
որ կենդանեաց և տնկոց հարկաւոր են: Բայց
անոնք իրենց կարճ կեանքն աւարտելէն
ետքը՝ անոնց մանր պատկանները ծովին
յատակն իջած են: Եւ մանր խեցեմոմի
ծուկերէն բերանորոնք և բերանորոնք
ծովուն մէջ ապրած և մնած են: Եւ ա-
նոնց պատկանները ձեռն ամենամանր մա-
սերուն պէս ծովին խորը տեղալով՝ այս-
պէս բոլորովին ծածկած են անոր յատա-
կը, ուր տակաւին կը կենան. և զարմա-
նալին ան է որ աս մանր պատկանները
կոտորած չեն, այսինքն՝ 'ի բնէ շատ փա-
փուկ և մանր ըլլալով տակաւին իրենց
ձեռն մէջ ամբողջ մնացած են: Եւսկա
կը ցուցնէ թէ ծովին այն խորութեանը
մէջ ուր յիշալ մանր մանր պատկանները
կը կենան՝ ամենեւին յորձանք չկայ, ոչ
ալ ջուրերու յուզում կամ ծփանք որով
պատկաններն իրարու զարնուելով մանրի-
կամ փշրին: Եւ գիւտն ընդունին անոնք
են որ Եւրոյան ան անոնց պարանը
գնելու ատեն պատկանութիւն ունեցան
Ուկրաինոսին յատակը քննելու: Եւստ
անգամ յիշալ կաւանման կակուղ նիւ-
թէն բաւական քանակութիւն մը վեր առ-
նուած է այն գործիքով որով Ուկրաինո-
սին յատակը կը զննուէր. և այս առիթ
այն նիւթը քննուելով մանր խեցեմոմի
պատկաններէ բաղադրուող ըլլալն իմաց-
ուցաւ: Հիմա երկու Հեռագրական
պարանները յիշալ անհամար խեցեմոմի
բաղադրուող նիւթին մէջ զետեղուած են.
և որովհետեւ, ինչպէս ըսինք, ցուցուած
է որ այն խեցեմոմի ծովուն ան խորու-
թեանը մէջ գտնուի 'ի վեր կը կենան ան-

խորը և անշարժ մըրիկներէ՝ որոնք ծու-
կուն վերի մասը կամ երեսը կը յուզեն,
շատ հաւանական է թէ հին և նոր աշ-
խարհաց մէջ լուր առնող և տուող աս
երկու Պարաններն ալ նոյն խորութեան
մէջ գտնուիլ անվերջ և անշարժ պիտի
մնան:
Նոյն քննութիւնները ցուցուցին նաև
որ Ուկրաինոսին գէթ այն մասին մէջ ուր
Հեռագրական պարանը պիտի գրուէր՝
ծովին յատակն անհասարկ կամ խորտու-
րորտ չէ. ծովեղբայրն մինչև Ուկրաինոսին
ամենէն խորունկ յատակը՝ էջն աստիճան
աստիճան է. տեսնուած է նաև որ տեղաւոր
բաւական միջոցներ բոլորովին հարթ են:
Եւ պարագան պարանին գրուիլը գիւրին
ըրաւ, ապա թէ ոչ շատ զգուարութիւն
պիտի կրուէր, այնպէս որ կարծես թէ
Նախախնամութիւնը յատկապէս աս գոր-
ծին համար պատրաստած էր Ուկրաինոսին
յատակը:
ՊԵՏԵՆԵՆ ԻՍԻՐԵՐ
ՍԵՄԱՐԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ
ԽՈՐՐԵՐԳՈՐ ԵՒՆՏԵՆԵՐԵՆ ԳԻՏԵՆԻՆ
ՏԵՐԵՆԻՆ ԺՈՂՈՂ
Եւ ժողովը եղաւ Տիրաւորական Հոկ-
տեմբեր 21 էն (ըստ Լաթին) սկսելով, ու
չորս օր աւելց: Խօսակցութեանց զլխա-
ւոր նիւթերն էին Եւրոպայի Գարսը,
Վերախոսանի գործը, և մեր Եւրոպե-
աց մէջ ընդհանուր հոգեւոր արթնութիւն
մը ըլլալուն հարկաւորութիւնն ու միջոց-
ները: Նաև աս տարի տեղւոյ Եւրոպե-
ականական Գարսին մէջ ընթացքին լը-
մընցունող մէկ քանի աշակերտաց Վա-
րդապետ Եւրոպայի տրուեցաւ:
Ժողովներն աւարտելէն վերջը՝ Միու-
թիւնը Մերտին քաղաքը գնաց, արդէն
այն տեղի Եւրոպայի հրաւիրուած ըլ-
լալով, իրենց 19 անդամներէ բաղադրուող
փոքրիկ շօտին վրայ շուրջ մը ձեռնադ-
րելու: Եւ գործին կոչուած անձը՝ Ջորժիս
Հիտայի անուամբ երիտասարդ մըն էր, որ
Միւ. Ուկրաին (Մերտինի Միտիտարին)
հոգատարութեան ներքեւ եղած զարցը
կրթուած էր:
Ժողովները Կիրակի օրը (Հոկ. 27)
եղան: Կէս օրէն առաջ վերոյիշեալին
Վերախոսանական փորձառութիւնները և ետ-
քը Վերախոսանական վարդապետութիւն-
ները քննեցին: Իր պատասխանները շատ
զոհացուցիչ էին, ու անոր ուղղադաւան
և բարի Վերախոսանայ մը, ու միանգա-
ւայն աս պաշտօնին արժանի մէկն ըլլալը՝
տակներէ տեսնուեցաւ բոլոր հանգիստա-
նաց, անանկ որ թէ՛ Միութիւնը՝ թէ՛
Եւրոպայի և թէ՛ ունկնդրաց բաղմու-
թիւնը ձեռքբերին վերջնական իրենց հա-
ւանութիւնը յայտնեցին:
Չանագրութիւնը կէս օրէն ետքն եղաւ
Ժողովատեղւոյն բաղը, քանզի 700 ի չափ
բաղմութիւն ըլլալուն Ժողովարանը պզտիկ
կուգար:
Պատ. Եւրոպայի Գարսը շուրջը
աղօթելով մը սկսեց Ժողովը, և Սուրբ
Գրքին մաս մը կարդալէն յետոյ՝ Պատ.
Ուկրաին երգ մը առաջարկելով, Հոգիմ,
Եւրոպեական Եւրոպայի Եւրոպայի
Եւրոպայի Եւրոպայի Հոգիմ, Պատ.
Պարնըմ Խորքերու Միտիտարին խօսե-
ցաւ:
Հաւանութեան աջ ձեռն մատոյց Պատ.
Եւրոպայի. Պատ. Գ. Մարտիրոս
Հաւանական Ժողովուրդին քանի մը խրա-
տական խօսքեր խօսեցաւ:
Վարձեալ Պատ. Եւրոպայի աղօթք
մը ընելով, Պատ. Ջորժիս Հիտայի ա-
ռաքելական օրհնութիւնը տուաւ ու Ժո-
ղովը վերջացաւ:
Մերտինի բոլոր Բողոքականները Պա-
պական Եւրոպայի գաղտնած են: Թեպէտեւ
քաղաքին նախկին Վերախոսանայ բնակիչ-

ները Եւրոպայի Հայեր և Սուրի-
ներն են եղած, բայց մէկ երկու հարիւր
տարիէ 'ի վեր քիչ քիչ Պապականու-
թիւնն ընդունած են, ու 70 տարիի չափ
կայ որ բոլոր Հայերն ու Սուրբ մեծ
մասը Պապական Եւրոպայի յարիւր են,
Հայերը իրենց կրօնքին հետը ընդունին ալ
կորսնցուցած են, Սուրբ ալ այսպէս. ու
հիմա ամենուն ընտանեկան ընդուն Եւր-
բերէնն է:
Հաւաքին աս է որ՝ մեր Համագրքները
այսպէս իրենց ընդուն կորսնցնելով, Գը-
րիթէ Եւրոպայի նալ կորսնցուցած
են: Չեն գիտեր ինչ Եւրոպայի:
Սուր իջած տանը անդամներէն մէկուն
հարցոյցի թէ՛ Պապ Հայ էր թէ՛ Եւ-
սուրի: Բաւ. Կարծեմ Սուրի եւր. աչքս
բացեր եմ Սուրբ Եւրոպայի և հոն մեծ-
ցած եմ: Բարեբաղդաբար իր ծերունի Հայ-
րը ողջ ըլլալով՝ գացինք անոր հարցու-
ցինք. Պատասխանեց թէ՛ Հայ եւր. ին-
չու որ 40 տարի առաջ Եւրոպայ (Ուրֆա)
քաղաքը գացի, հոն ինձի Հայ ազգա-
կաններ գտայ:
Եւստ ամենայնիւ ասոնց Եւրոպայիները
զատ են: Հայ Պապականաց Եւրոպայի
գացի անգամ մը, տեսայ որ՝ պաշտա-
մունքը Կրթաւոր ընդուն կը կատարէ Վա-
հանայն, նոյնպէս Սուրբ Եւրոպայի
սակայն Ժողովուրդը ինքնիրեն Եւրոպայի
կաղօթէ: Եւ գէպը միտքս բերաւ Եւր-
բայի Պոլսոյ սա խօսքը թէ՛ « Եւս խօ-
սողին բարբարոս մը պիտի ըլլամ, և խօ-
սողն ալ ինձի բարբարոս մը պիտի ըլլայ
... բայց Եւրոպայի մէջ, կ'ուզեմ հինգ
խօսք մտառութեամբս խօսիլ, որ ուրիշ
ներուն ալ տարբերեմ, քան թէ բիւրա-
ւոր խօսքեր ոտար ընդունի »: Եւրոպայի.
Եւր. 11, 19:
Եւստ խեղճ և հոգեւորապէս թշուառ
Հայ Եւրոպայի միայն ասոնք չեն. շատ
ունիւնք. Վերախոսանայ այսպիսիներով
ընդուն է:
Սիրելի ընթերցող Եւրոպայիներս՝ ասանկ
հոգեւոր խեղճութեան մէջ եղող մեր Հա-
մագրի եղբայր և մանաւանդ անոնց մէջ
աշխատող Եւրոպայի տկար ծառաներուն
համար որչափ պարտական ենք յարատեւ
ուրթեմամբ աղօթելու, որ Տէրը շուտով իր
Սուրբ Եւրոպայի լուսով լուսաւորէ
զանոնք, որպէս զի թէ մեր Հայ եղբայր-
ները և թէ ուրիշ ազգեր ալ լուսաւոր-
ուին և բարեկարգուին հոգեւորապէս և
մարմնաւորապէս ևս: Եւրոպայի ալ որ
Տէրը շուտով աս ընդարձակ դաշտերը
սերմանելու և հնձնելու հաւատարմ մշակ-
ներ հանէ. քանզի հոնձը շատ, միտու-
թեան ու խաւարի մէջ նստող Ժողովուրդը՝
բաղմութիւն, բայց մշակները անոնց հա-
մար աշխատող Վարդապետներ՝ սակաւ են:
Միութիւնը Մերտինէն գէպ 'ի Սէղէրդ
և Բաղէշ (Պիթիկ) գնաց, այն տեղերն
ալ ձեռնագրութիւններ ընելու:
Ե. Փ. Բ.
Խորքեր 8 Եւր. 1867:
ՔՐԻՍՏՈՒՆԵԱՆՆԵՐ ԵՒՆՏԵՆԵՐԵՆ ԵՐԳԻՆԵՐՈՐ
ԸՆԴՈՒՆ ԵՐԵՆԱ ՄԵ
Սկսելով Կատարի քաղաքին մէկ թաղն
ասիէ տասուրիք տարի առաջ իր բնա-
կիւններուն տեղաւորութեանն ու անդամու-
թեանը կողմանէ նշանաւոր էր: Եւս Ժո-
ղովուրդը ուղղութեան բերելու նպատա-
կաւ հետզհետէ հաստատուած Կիրակնօր-
եայ դպրոցներէն, աղօթից Ժողովներէն և
ուրիշ այլ և այլ բարեպաշտական ինկե-
րութեանց միջոցաւ եղած ջանքերէն յու-
սացուածին չափ արդիւնք յառաջ կ'ընէր:
Եւրոպայի Վարդապետ մը 1854 ին աս
թաղին Ժողովուրդները մէջ աշխատելու ըս-
կած ատենը, թաղին 12,000 բնակչացը
մէջ իր ջանքերուն օգնելու կարող և միան-
գամայն յօժար անձինք ստեղծ փնտռելով՝
հաղիւ 100 հոգի կըրցաւ դառնել: Եւստ
արդարեւ շատ ազգատ, ոմանք նաև կ'ըյր

